

Şaý-sep

Category: Edebi makalalar, Kitapcy
написано kitapcy | 22 январа, 2025
Şaý-sep

ŞAY SEP / TÜRKMEN GELİN TAKISI

Türkmen takıları, ince bir zerafete sahip olup sırlarla doludur. Çok eski bir tarihe sahip olup Türkmen kültürünün en önemli öğelerinden biridir. Geçmişten günümüze gelen Altın ve gümüş işlemeli Türkmen takılarının her biri bir başyapıt niteliğindedir.

Değerli taşların yerleştirilme tarzı, geometrik şekli ve verilen biçim, onlara bakanlarda hayranlık ve takdir hissi oluşturmaktadır. Türkmen el sanatları Türkmen kültürünün diğer milletlerin kültürlerinden olan farklılığın en belirleyici unsurudur.

Türkmen takı yapım sanatı sadece kadınları süsleyen bir öğe olmayıp onları şeytanın gözünden ve hastalıklardan koruyan farklı ve sihirli bir anlamı da vardır.

Çalıştıkları taşların özelliklerini bilmemekle beraber, geçmişteki takı yapım ustaları taşların insan sağlığına yararlı etkileri olduğuna inanıyorlardı ve ürettikleri takıları satın alanlara, takının sihirli güçlerini ve onlara mutluluk, ümit ve dayanım vereceğini anlatıyorlardı. Bu nedenle bu takılar Türkmen kadınlarına manevi bir güç veriyordu.

Türkmen ustaları sanatlarını yıllar boyunca unutmamış ve tam tersine daha da geliştirmiş ve kendilerini de geçen öğrenciler yetiştirmişlerdir.

Eski ustalar öğrencilerine büyük bir işgücü emeği harcamışlar ve sabırla daha da güzel işler yapmışlardır. Bu nedenle günümüzde hala ustaların yaptığı işler ilgi çekmeye ve etkileyici olmaya devam etmektedir.

Türkmen kadınının milli elbisesindeki inanılmaz güzelliği onun elbisesinin süslemelerle olan coşkulu uyumundan kaynaklanmakta

ve bu Türkmenlerin sihirli takı ve elbise sanatının bir eseridir.

Bu takılar özellikle altın, gümüş ve değerli taşlardan oluşmaktadır. Türkmen kızlarının ve gelinlerinin altın ve gümüşten oluşan vazgeçilmez takılarına şaysep denir.

Hiç değişmeden asırlardır kullanılagelen ata miraslarıdır. Türkmenler, halısıyla, giyim-kuşamıyla, altın gümüş takılarıyla her şeyin pahalısını, güzelini ve kıymetlisini kullana gelmişlerdir. Türkmen gelin ve kızlarının taktıkları şay sepler Türkmenler'in varoluşundan bugüne kadar kullanılagelmiştir.

Bu takılar tahmini olarak altı bin yıllık altın ve gümüş işleme sanatıyla yapılmaktadır. Şaysepler (altın ve gümüş takıları), Türkmen kızı evlenirken annesi tarafından çeyiz olarak verilir. Şaysep olmayınca o kızın çeyizi kabul edilmez. Türkmen kızı evleneceği zaman bu altın-gümüş takıları takınarak evinden gelin olarak ayrılır. Bu takılar olmadan ana evinden ayrılamaz.

Şay sepler, Türkmen Zergerleri (kuyumcular) tarafından yapılır. Başka bir zerger bu Türkmen takılarını yapamaz. Şaysepler, tumarlık, gerdanlık, göğüslük, arkalık, kol bilezikleri, başlık, yüzükler, kulaklıklar, boyunmoncuk, ısırga burun takıları, saça takılan altın karışıklı ve cevahir taşlı dzmeler, altın ve gümüş kemer takıları, v.s'den oluşmaktadır.

Hazırlayan: Yılmaz KARAHAN.

Edebi makalalar